

УДК 330.37.07

DOI: <https://doi.org/10.32782/2311-844X/2024-1-7>**Михайлов Станіслав Вікторович**

здобувач,

Національний університет водного господарства
та природокористування

вулиця Соборна, 11, Рівне, 33000, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4120-4686>**Савіна Наталія Борисівна**

доктор економічних наук, професор,

Національний університет водного господарства
та природокористування

вулиця Соборна, 11, Рівне, 33000, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8339-1219>**ЕВОЛЮЦІЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ МОДЕЛІ ГРАЛЬНОГО СЕКТОРУ:
ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ ТА СУСПІЛЬСТВО**

***Анотація.** У пропонованому дослідженні досліджується адаптивна модель системи державного регулювання грального бізнесу як інструмент розвитку національної економіки. Автори висвітлюють сучасні стратегії регулювання гральної сфери та пропонують адаптивний підхід як ефективний спосіб вирішення її проблем. Аналізуючи позитивні ефекти адаптивної моделі, автори встановлюють, що вона сприяє стимулюванню інвестицій, створенню нових робочих місць та збільшенню податкових надходжень. Особлива увага приділяється захисту суспільних інтересів та мінімізації ризиків, пов'язаних з гральним бізнесом. Дослідження ґрунтується на комплексному аналізі законодавства, академічних досліджень та емпіричних даних з різних країн. Особлива увага приділяється методам моделювання економічних та соціальних взаємодій в гральній сфері, а також аналізу практичних випадків впровадження адаптивного регулювання. Наукова новизна дослідження базується на унікальному підході до аналізу взаємодії грального бізнесу зі суспільством та технологічним прогресом. Дослідницька робота виявляє, як адаптивна модель регулювання може відповідати на виклики, що виникають у зв'язку з швидкими та неочікуваними змінами у соціокультурному середовищі та технологічному ландшафті. Додатково, використання новітніх методів аналізу дозволяє виявити та проаналізувати патерни змін у споживчих тенденціях, технологічних інноваціях та соціальних цінностях, що сприяє розробці більш точних та ефективних стратегій регулювання. Такий підхід до дослідження відкриває нові перспективи для розвитку адаптивної моделі, яка може забезпечити не лише адекватну реакцію на поточні виклики, але й підготовку до майбутніх трансформацій у гральній індустрії. Практичне значення дослідження полягає у можливості впровадження адаптивної моделі регулювання з метою забезпечення стабільного економічного розвитку та захисту суспільних інтересів. Основні висновки статті акцентують на необхідності розвитку інноваційних підходів у сфері регулювання грального бізнесу та переходу до адаптивної моделі як ключового фактору ефективного управління цією галуззю.*

***Ключові слова:** азартні ігри, регуляторна політика, адаптивна модель, економічна ефективність, соціальна відповідальність.*

Mykhailov Stanislav, Savina Nataliia

National University of Water and Environmental Engineering

**EVOLUTION OF REGULATORY MODEL IN THE GAMBLING
SECTOR: IMPACT ON ECONOMY AND SOCIETY**

***Abstract.** The proposed study examines the adaptive model of the state regulation system of the gambling industry as a tool for the development of the national economy. The authors highlight modern strategies for regulating the gaming sector and offer an adaptive approach as an effective way to solve these problems. Analysing the positive effects of the adaptive model, the authors establish that it helps to stimulate investments, create new jobs and increase*

tax revenues. Special attention is given to the protection of public interests and the minimization of risks associated with the gambling business. The study is based on a comprehensive analysis of legislation, academic research and empirical data from different countries. Special attention is given to the methods of modelling economic and social interactions in the gambling sector, as well as to the analysis of practical cases of the implementation of adaptive regulation. The scientific novelty of the study is based on a unique approach to analysing the interaction of the gaming business with society and technological progress. The research explores how an adaptive model of regulation can respond to the challenges arising from rapid and unexpected changes in the socio-cultural environment and technological landscape. In addition, the use of the latest analysis methods allows to identify and analyse patterns of changes in consumer trends, technological innovations and social values, which contributes to the development of more accurate and effective regulatory strategies. This approach of the research opens up new perspectives for the development of an adaptive model that can provide not only an adequate response to current challenges, but also preparation for future transformations in the gaming industry. The practical significance of the study lies in the possibility of implementing an adaptive model of regulation in order to ensure stable economic development and protection of public interests. The main conclusions of the article emphasize the need of the development of innovative approaches in the gaming industry regulation and the transition to an adaptive model as a key factor in the effective management of this industry.

Key words: *gambling, regulatory policy, adaptive model, economic efficiency, social responsibility.*

Вступ. Гральний бізнес, включаючи казино, лотереї, ігрові автомати та інші форми азартних ігор, становить значну частину світової економіки. У багатьох країнах він є ключовим галузевим сектором, який приносить величезні прибутки, сприяє розвитку туризму та забезпечує робочі місця для мільйонів людей. Проте, відомо, що гральний бізнес також може мати негативні наслідки, такі як залежність, фінансові проблеми та соціальні розлади.

З огляду на складність цих проблем і потенційний внесок грального бізнесу у економіку, розробка ефективної моделі державного регулювання стає вельми актуальною. Адаптивна модель регулювання може виявитися найбільш відповідною до вимог сучасності, оскільки вона передбачає постійне аналізування та адаптацію до змін в гральній індустрії, щоб забезпечити баланс між економічними вигодами та соціальними ризиками.

Необхідність створення ефективної системи регулювання грального бізнесу в сучасному світі набуває все більшого значення, і адаптивна модель може стати ключовим інструментом для досягнення цієї мети.

Матеріали та методи. Для проведення аналізу ефективності адаптивної моделі системи державного регулювання грального бізнесу ми використовували комплексний підхід, включаючи огляд літератури, аналіз законодавства та нормативних актів різних

країн, а також порівняльний аналіз практики регулювання гральної індустрії. Зокрема, для збору даних та аналізу статистичних даних щодо впливу грального бізнесу на економіку та соціальну сферу ми використовували офіційні звіти регулюючих органів, дослідження незалежних експертів та аналітичні звіти міжнародних організацій, таких як Європейська асоціація азартних ігор [4] та Комісія з регулювання азартних ігор та лотерей [2]. Для аналізу особливостей адаптивної моделі регулювання було використано методи індукції та дедукції, а також порівняльний аналіз правових систем різних країн. Також було висвітлено ключові аспекти такої моделі, включаючи механізми моніторингу, реагування на зміни у гральній індустрії, залучення стейкхолдерів та механізми забезпечення відкритості та прозорості процесу регулювання.

Результати. Протягом останніх двох десятиліть стратегії боротьби з бідністю та вразливістю все більше акцентувалися на соціальному захисті як ключовій стратегії. Ця стратегія спрямована на зміцнення інклюзивного соціального розвитку та забезпечення справедливого економічного зростання. У світі спостерігається зростаюча тенденція формування національних стратегій соціального захисту, які інтегрують програми, спрямовані на різні етапи життєвого циклу, в єдину систему [3]. Цей підхід сприяє покращенню внутрішніх зв'язків у секторі соці-

ального захисту та встановленню зв'язків з іншими сферами політики, як соціальними, так і економічними, з метою зміцнення комплексного впливу через створення міжгалузєвої синергії.

Для успішного генерування такої синергії система соціального захисту потребує відповідної політики та законодавчої стратегії, включаючи бюджетну структуру та конкретні програми з відповідними системами їх реалізації. Комплексна стратегія об'єднує різноманітні інструменти в єдину систему політик та програм, які не лише борються з бідністю та вразливістю, але й сприяють зміцненню інклюзивного соціального розвитку та справедливого економічного зростання.

Законодавство, що регулює галузь азартних ігор, базується на принципах державної політики, яка спрямована на забезпечення проведення ігор чесно, в конкурентній обстановці та без присутності кримінальних чи корупційних елементів. Враховуючи те, що довіра суспільства є ключовим фактором для безперервного зростання та розвитку галузі ігор, закони про азартні ігри мають на меті захистити інтереси споживачів, забезпечити стабільність та інтегритет індустрії, а також запобігти будь-якому обману та шахрайству [6].

Понад те, закони про азартні ігри можуть бути спрямовані на захист та максимізацію державних та місцевих надходжень, що здійснюються за рахунок оподаткування та ліцензійних зборів, які стягуються з учасників галузі, а також на підтримку економічного розвитку та розвитку туризму. З метою досягнення цих цілей державна політика в цій області передбачає встановлення процедур, які забезпечують, що всі учасники ігор відповідають певним стандартам характеру та придатності.

У сфері саморегулювання організаторів азартних ігор мають бути встановлені наступні обов'язки:

- розробляти та підтримувати відповідальну практику та процедури бухгалтерського обліку, що відповідають вимогам законодавства і міжнародних стандартів;

- здійснювати ефективний контроль за фінансовою діяльністю, включаючи встанов-

лення мінімальних процедур для внутрішніх фіскальних справ і захисту активів та доходів;

- подавати періодичні звіти державним регуляторам, що містять об'єктивну та достовірну інформацію про фінансовий стан та діяльність організаторів азартних ігор;

- суворо дотримуватись законів, нормативних актів і внутрішнього контролю стосовно організації азартних ігор, що забезпечує дотримання етичних стандартів та запобігає порушенням прав споживачів [5].

В юрисдикціях зазвичай нормативне середовище у сфері азартних ігор формується законодавством і контролюється регулюючими органами, які мають повноваження з тлумачення законів та правил щодо азартних ігор та широкі повноваження з регулювання. В Україні Комісія з регулювання азартних ігор та лотерей (КРАІЛ) [2] виступає уповноваженим органом із контролю в сфері азартних ігор. КРАІЛ має на меті забезпечити дотримання законодавства, захист прав та законних інтересів громадян, а також створення рівних умов для всіх учасників азартних ігор [1].

Органи регулювання азартних ігор у різних юрисдикціях можуть здійснювати наступні функції:

- приймати правила та положення згідно зі статутом;

- проводити розслідування для встановлення порушень законів чи правил;

- забезпечувати виконання законів про азартні ігри та накладати дисциплінарні санкції за порушення, у тому числі штрафи та пені;

- досліджувати характер і придатність учасників гральних операцій та приймати рішення щодо їх придатності для отримання ліцензії;

- видача ліцензій на організацію та проведення азартних ігор;

- збирати та аналізувати звіти та інформацію від учасників гральних операцій;

- переглядати та схвалювати транзакції, такі як операції з придбання або зміни контролю над учасниками гральної індустрії;

- встановлення та збір зборів та/або податків [4].

Закони, що стосуються азартних ігор, вимагають від організаторів грального біз-

несу та їх дочірніх компаній отримання ліцензій або висновків про придатність від органів регулювання грального сектору. Ці ліцензії або висновки про придатність зазвичай видаються після перевірки відповідності заявника вимогам та стандартам.

Уповноважені органи з азартних ігор мають широкі повноваження визначати, чи відповідає заявник критеріям для отримання ліцензії або висновку про придатність. Вони можуть відхиляти або обмежувати заявки, а також відкликати або призупиняти ліцензії чи схвалення, а також накладати штрафи на осіб, які порушують встановлені норми.

Критерії, які використовуються при видачі ліцензій чи висновків про придатність [6], можуть включати такі фактори:

1. Фінансова стабільність, чесність та відповідальність заявника, у тому числі його капіталізація та здатність забезпечити адекватне страхування.
2. Якість казино, що належить заявнику.
3. Очікуваний дохід від експлуатації грального закладу.
4. Політика зайнятості та навчання представників меншин.
5. Вплив на конкуренцію та суспільство в цілому.

При оцінці кандидатів на отримання ліцензій на азартні ігри, органи регулювання враховують їх репутацію, кримінальну та фінансову історію, а також круг осіб, з якими вони спілкуються. Багато юрисдикцій обмежують кількість ліцензій для гральних операторів, а деякі обмежують кількість ліцензій, які може отримати один гравець на ринку. Ліцензії на азартні ігри, як правило, не можуть бути передані без затвердження регуляторного органу. Вони надаються на обмежений термін і потребують періодичного оновлення.

Більшість юрисдикцій мають правила, які регулюють дії у випадку відкликання або не продовження ліцензії. Органи регулювання можуть перевіряти будь-яку фізичну або юридичну особу, яка має значний вплив на гральний бізнес, щоб визначити, чи потрібно їй отримати ліцензію як діловий партнер грального оператора. Деякі юрисдикції вимагають,

щоб будь-яка зміна керівництва або ключових посадових осіб була затверджена відповідним регуляторним органом.

Кандидати на отримання ліцензій повинні надати докладну особисту та фінансову інформацію для подальшого ретельного дослідження. Особа, яка подає заявку, зазвичай несе всі витрати на це розслідування. Про будь-які зміни в керівництві або ключових посадах необхідно повідомляти органи регулювання грального бізнесу.

Отже, вимоги до отримання ліцензій на азартні ігри включають ретельну перевірку репутації, кримінальної та фінансової історії кандидатів, а також їх стосунки з іншими особами. Ці ліцензії, як правило, обмежені терміном дії і потребують періодичного оновлення. Органи регулювання мають широкі повноваження контролювати та встановлювати умови для отримання ліцензій, а також можуть вживати заходів у випадку порушення правил або умов надання ліцензій.

Висновки. Гральний бізнес може бути потужним стимулятором економіки, але без чіткої та адаптивної системи державного регулювання він може нести й значні ризики. Дана модель пропонує гнучкий підхід до регулювання, який враховує мінливі умови ринку та забезпечує баланс між стимулюванням економічного зростання та захистом суспільних інтересів.

Основні принципи моделі: *адаптивність* (система регулювання має бути здатною швидко реагувати на зміни ринку, технологій та суспільних потреб); *прозорість* (всі правила та процедури мають бути чітко визначені та доступні для всіх учасників ринку); *відповідальність* (система регулювання має забезпечувати відповідальну поведінку гравців, операторів та інших учасників ринку); *захист суспільних інтересів* (система регулювання має мінімізувати ризики, пов'язані з гральним бізнесом, такі як залежність, відмивання коштів та злочинність).

Ключові елементи моделі: *Ліцензування* (оператори грального бізнесу повинні мати ліцензію, видану компетентним органом); *фінансовий контроль* (система регулювання

має гарантувати, що оператори грального бізнесу ведуть свою діяльність прозоро та відповідально); *захист гравців* (система регулювання має включати заходи для захисту гравців від залежності та інших ризиків); *соціальна відповідальність* (оператори грального бізнесу повинні нести відповідальність за свої дії перед суспільством).

Переваги адаптивної моделі включають стимулювання економічного зростання шляхом приваблення інвестицій у гральний бізнес, створення нових робочих місць і збільшення податкових надходжень. Крім того, ця модель

дозволяє мінімізувати ризики, пов'язані з гральним сектором, та забезпечує захист суспільних інтересів. Її гнучкість полягає в здатності швидко реагувати на зміни на ринку, в технологіях та в потребах суспільства.

Отже, адаптивна модель системи державного регулювання грального бізнесу може бути ефективним інструментом розвитку національної економіки. Завдяки своїй гнучкості та прозорості, вона може стимулювати інвестиції, створювати робочі місця та генерувати податкові надходження, водночас захищаючи суспільні інтереси.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/768-20#Text> (дата звернення: 06.03.2024).
2. Комісія з регулювання азартних ігор та лотерей. URL: <https://www.gc.gov.ua/> (дата звернення: 06.03.2024).
3. Мельник А.Ф. Державне регулювання економіки. Київ, 1994. 427 с.
4. European Gaming and Betting Association. URL: <https://www.egba.eu/resource-post/regulated-online-gambling-market-2019-2026/> (дата звернення: 06.03.2024).
5. JUMIO. Online Gambling Regulations and Trends in 2024. URL: <https://www.jumio.com/gaming-report/regulatory-trends-around-the-globe/> (дата звернення: 06.03.2024).
6. The National Council on Problem Gambling. Internet Responsible Gambling Standards. URL: <https://www.ncpgambling.org/responsible-gambling/internet-standards/> (дата звернення: 06.03.2024).

References:

1. Zakon Ukrainy "Pro derzhavne rehulivannia diialnosti shchodo orhanizatsii ta provedennia azartnykh ihor" [The Law of Ukraine "On State Regulation of Activities Regarding the Organization and Conduct of Gambling"]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/768-20#Text> (accessed March 6, 2024).
2. Commission for Regulation of Gambling and Lotteries. Available at: <https://www.gc.gov.ua/> (accessed March 6, 2024).
3. Melnyk A. F. (1994) Derzhavne rehulivannia ekonomiky [State regulation of the economy]. Kyiv, 427 p. (in Ukrainian)
4. European Gaming and Betting Association. Available at: <https://www.egba.eu/resource-post/regulated-online-gambling-market-2019-2026/> (accessed March 6, 2024).
5. JUMIO. Online Gambling Regulations and Trends in 2024. Available at: <https://www.jumio.com/gaming-report/regulatory-trends-around-the-globe/> (accessed March 6, 2024).
6. The National Council on Problem Gambling. Internet Responsible Gambling Standards. Available at: <https://www.ncpgambling.org/responsible-gambling/internet-standards/> (accessed March 6, 2024).

Стаття надійшла до редакції 08.03.2024